

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

De Sacramentis

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1650

Cap. 18. Quomodo ex veritate verborum Christi colligatur desitio totius
substantiæ panis, & vini: & an pronomina hoc, & hic in verbis
consecrationis stent adiectiuè, an substantiuè.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38948

C A P V T XVIII.

Quomodo ex veritate verborum Christi colligatur desitio totius substantiæ panis, & vini: & an pronomina hoc, & hic in verbis consecrationis stent adiectiuè, an substantiuè.

239 **D**esitionem totius substantiæ panis & vini in Sacramento Eucharistiæ ex verbis Christi ait colligi Tridentinum *sess. 13. c. 3.* Difficultas est in hac re; quoniam videtur potuisse verificari quidquid Christus dixit, nimirum *ly hoc* esse corpus suum, quin substantia panis desineret esse, modò non

Q 3 re.

remaneret vnita cum accidē-
tibus panis , atq. adeò illi sub-
stantiæ non conueniret am-
pliùs designari per tale prono-
men *hoc*. Variæ rationes ad
hoc explicandum sunt exco-
gitatæ, quæ tamen omnes la-
borant hoc vitio, vt dicant,
Concilium alligasse suam de-
finitionē varijs principijs phi-
losophicis summè incertis, &
controuersis.

240 Po rò si liceret opi-
nari, aliquid in eà definitione
suppositū esse ex philosophia,
nullus nobis videretur proba-
bilior modus, quàm si Conci-
lium cum Aristotele 8. *Meta-
physicorum in fine* existima-
uerit inter actum, & potentiã
non dari vnionem distinctam,
sed ea duo per solam coexistē-

tiam

De Sacram. Cap. XVIII. 367
tiam vniri, siue hæc sit relatio
distincta, siue non. Quod axio-
ma Aristotelis vel habet locū
tantummodò respectu illorū
actuum quos natura nunquā
voluit existere, nisi actuarent,
cuiusmodi non est anima ra-
tionalis, vel etiā respectu illius,
sed comparatæ cum potentia
proxima, hoc est, non cum cor-
pore vtcumque, sed cum hoc
corpore organico: quod latiùs
explicare non est huius loci.

241 His positis, cum con-
stet ex verbis Christi, panem
nō esse *hoc* idest *unitum* his ac-
cidentibus; & simul constet, hæc
accidentia manere, constat
vtique deesse alteram partem
necessariam ad hunc effectū
formalem, qui esset *panem*
esse hoc: scilicet deesse substan-

Q 4 tiam

tiam panis. Confugere autem ad defectum tertiæ entitatis, quam vocant *unionem*, videtur merum commentū quippe quæ unio non habet fundamentum neque in Aristotele, neque in lumine naturæ, neq; in principijs fidei; per hæc enim tantū habemus, hæc accidentia non esse modos, non autem habemus uniri sue substantiæ per aliquid distinctum à coexistentia. Sic namque una duratio, vel ubicatio non est modus alterius, & tamen hæc per solam coexistentiam ununtur.

242 Sed vt eandem consecutionem, quam elicit Tridentinū, absoluaamus ab omni controuersia philosophorum, obseruandum est, multas esse
pro-

De Sacramen. Cap. XVIII. 369
propositiones, quæ cū re ipsa
affirment duo, videntur ta-
men affirmare vnum tantū,
quia alterum affirmatur laten-
ter, & est adeò per se euidens,
vt non videatur esse materia
exterioris affirmationis. Ex. g.
dum dico, *dono tibi hunc librum*
re ipsa nō solum affirmo meā
donationem, sed etiam affir-
mo existere librum, & esse id
quod tibi demonstro, ità vt si
illud non esset liber, mea pro-
positio esset falsa. Et porrò do-
natio debet verificari pro vlti-
mo instanti enunciationis; at
verò, quòd *hic sit liber*, debet
verificari antea ad hoc vt pro-
positio sit vera.

243 Suppositis his, dici-
mus Christum duo affirmasse,
alterum explicitè, & primariò;

Q s scili-

scilicet, esse suum corpus in ultimo instanti enunciationis id quod demonstrabat; alterum, implicitè, & secundariò; hoc est, esse aliquid sensibile, & demonstrabile quod indicabat toto tēpore quo loquebatur; de hoc autē affirmavit, quòd in ultimo instanti esset corpus suum. At hoc fuisset falsum, si quomodocumq. permaneret substantia panis. Ergò ex veritate verborum Christi ritè infertur eam desinere. Probatursubsumptum. nam si esset adhuc tunc substantia panis, utique de illa posset verificari ipsum pronomen *hoc* quippe quæ & existeret in fine propositionis, & fuit vnita illis accidentibus in aliqua parte illius temporis in quo enunciatur

De Sacram. Cap. XVIII. 37 r.
ciatur propositio. Et tamen
non posset dici quod illa esset
Corpus Christi. Ergò enuncia-
tio Christi esset falsa dum dicit
hoc esse corpus suum. De facto
autem fuit vera, quia in fine
ipsius enunciationis nihil da-
batur cui conueniret pro vllò
instanti enuntiationis pronò-
men *hoc*, nisi ipsum Corpus
Christi. Ità si quis dum lignū
cōburitur, diceret, *hoc est ignis*,
eatenū verum diceret, qua-
tenū in vltimo instanti enū-
ciationis fieret cōuersio ligni
in ignem; at non in casu in
quo lignum, atque adeò ali-
quid significatū per tale pro-
nomen *hoc*, permaneret & nō
conuerteretur in ignem.

244 Ea verò quæstio quæ
solet fieri; num pronomē illud

Q 6 hoc

hoc ponatur adiectiuè an substantiuè, si res subtiliter consideretur videtur cessare. Nullum enim pronomen, quippe relatiuum, potest poni omninò substantiuè, sed semper subintelligitur aliquod substantiuum cui adiaceat veluti *ens, negotium, & similia*. Neque tamen censemus ly *hoc* in verbis consecrationis se tenere ex parte prædicati, quasi sensus sit; *corpus meum est hoc*. Quæ nostra assertio vt intelligatur, animaduertendum est, licet pronomina aliquando ponantur in eo genere in quo concordant cum prædicato, non tamen sequi, ea tunc se tenere potius ex parte prædicati, quàm ex parte subiecti. Nam ex.g. si dixerò: *hec est gemma,*
quam

quamuis ly *hæc* accipiat determinationē generis à ly *gemma*, tamen ly *hæc* est subiectū, & ly *gemma* est prædicatum. Neque dicas poni *hæc* quasi, *hæc res*, nam si affirmarem id esse adamantem, nō dicerem *hæc*, sed, *hic est adamas*; Ergo determinatio generis desumitur à prædicato. Et ratio est quoniam, licet potuissent cōstitui vocabula adiectiua per se indifferentia vt coniungerentur cum quolibet nomine substantiuo, tamen de facto nomina substantiua diuisa sunt in tres classes per quamdam proportionem cum maribus, vel foeminis; vel rebus neutrum sexum habentibus. quo posito distincta pariter sunt nomina adiectiua in va-

ria

ria vocabula coniungenda cū
 substantiuis constitutis in hac
 vel in illa classe. Quando ergò
 dicimus: *hæc est gemma*, ly *hæc*
 iam continet aliquam affir-
 mationem implicitam, & cō-
 fusam; nempe: *id quod tibi de-*
monstro est in ea classe rerum,
quæ ponuntur in genere fœmi-
nino.

245 Ex his colligitur no-
 stra conclusio, scilicet; in ver-
 bis Christi ly *hoc esse* subiectū,
 & non prædicatum, vt aliqui
 putant, quasi Christus dixerit
Corpus meū est hoc. Ex cōtex-
 tu enim patet oppositū. dum
 Christus ait. *accipite, & come-*
dite hoc est enī, &c. vbi illa cau-
 salis *enī* debet reddere rationē
 cur eos iuberet accipere, & co-
 medere id quod illis offere-
 bat

bat, nempe *hoc*; hæc autem ratio debet affirmare aliquid de tali subiecto ad hoc vt per eā affirmationem sequatur, id esse ab eis comedendum; & nō affirmare illud tanquam prædicatum de alio subiecto; nam medius terminus in argumentatione directa, & naturali debet esse prædicatum, & non subiectū respectu subiecti Conclusionis. Et confirmatur ex verbis consecrationis relatis à Paulo I. ad Corinth. II. *hic calix nouum testamentum est in meo sanguine*, vbi patet, *hic calix* esse subiectum, & non prædicatum. Nec ideò reprehendendus est interpret nostræ vulgatæ, dum vertit *hic est sanguis*, & non *hoc* vt se

habet in Græco textu, in quo

sanguis est neutrius generis. Nam suprà ostensum est et iāsi pronomen se teneat ex parte subiecti, adhuc in communi locutione desumere genus à prædicato.

246 Sed vt reuertamur ad nostram principalem quæstionem, addimus, Concilium nō collegisse hanc cōuersionem, ex vna tantum enunciatione Christi; sed ex multis se mutuò declarantibus. Ait enim id colligi ex eò quòd Christus *id quod offerebat, verè corpus suum esse dixit, & tamen illa particula verè non habetur in narratione euangelica consecrationis, sed Ioannis 6. sanguis meus verè est cibus, etc.* Hoc posito certum est, primò omnia verba Christi simul accepta

cepta excludere permanentiã
substantiæ panis in eodẽ loco.

Ait enim, *accipite et manduca-
te, hoc est enim corpus meum*; &
tamen si ibi vtcumque esset
panis, multò magis propriè
diceretur ipse panis comedi,
quàm corpus Christi. quippè
solus panis frangeretur, & con-
tereretur, solusque verteretur
in substantiam alicui, quæ per-
tinet ad naturam comestio-
nis. Confirmatur ex illis alijs
verbis Christi. *Panis quem ego
dabo caro mea est*; & ex illis
Pauli *primà ad Corinth. 10.*
*Panis quem frangimus nonne
participatio corporis Domini est?*
Quæ tamen omnia propriè ef-
sent falsa, si ibi remaneret sub-
stantia panis: nam verus, &
proprius panis, qui à Christo
dare-

dare-

daretur, & qui in cōmunionē frangeretur, non esset Corpus Christi, sed aliquid aliud.

247 Afferimus prætereà, ex ijs em colligi omnimodam delitionem panis non solum in eo loco, sed vbi cumque in eo tempore. Quamuis enim Deus possit facere miracula, tamen indidit nobis tale lumē depēdenter à quo habeamus metaphysicam certitudinem miracula non esse frequentia, præsertim in illis rebus, in quibus Deus non manifestat se agere miraculosè: nam si hæc nostra certitudo non esset metaphysica, in omnibus rebus & casibus etiam collectivè acceptis possemus suspicari miraculum; atque ad eò nihil unquam magis certi sciremus de

natu-

natura rerum, & de veritate
obiectorum etiam post innu-
meras experiētias, quàm sciat
qui putat ex.g. hoc anno nul-
lum mortuum resurgere, quod
est physicè necessarium, & ta-
men fallibile, ac sepè falsum.
Posito ergò eo lumine quod
Deus nobis dedit, non potuit
facere miracula ordinaria,
quin de hoc nos admoneret,
alioquin nos fefellisset. Et ideò
S. Thomas semper excludit ea
miracula, quæ ità essent oc-
cultas ut non manifestarent po-
tentiam Dei, ad quam mani-
festationem sunt ordinata. Sic
enim facta ut eam manifestet,
augent humanam scientiam,
non euertunt.

248 At si Deus, cunctis in-
scijs, aliò semper clam & mo-
men-

mētō transferret substantiam
panis, eamque occultaret, fa-
ceret nouum miraculum or-
dinarium de quo nullum de-
derat iudicium neque per re-
uelationem, vt patet, neque
per naturam. Ergō tale mira-
culum est impossibile. Vltima
pars minoris probatur; Qui-
cumque enim vident, aliquā
rem esse in vno loco, & po-
stēā vident aliam esse ibi &
non per motum localem, iu-
dicant priorem non abiisse,
sed periisse. Quando ex g. vbi
erat lignum absque motu lo-
cali videmus existere ignem,
qu is quærit quò nam abiit li-
gnum? & quis dubitat lignum
ampliùs non esse? Ergō idem
existimabit quicumque non
ex visione, sed ex alterius re-
nun-

nunciatione idem resciverit .
At nos ex reuelatione scimus
vt probatum est, panem ibi
ampliùs non esse, sed Christũ;
& non per motum localem,
videbatur enim Christus à Di-
scipulis in eodem loco in quo
erat antea . Ergò naturà im-
pellente debemus colligere
desitionem panis, sicut colli-
gimus desitionem ligni, quã-
do non ampliùs videmus li-
gnum, sed ignem.

249 Et porrò S. Thomas
3. p. q. 75. art. 5. ad secundum
sapienter paucis explicat, quo-
modò in Eucharistia nulla
interueniat deceptio, quia
scilicet sensus experitur obie-
ctum verum, hoc est vera ac-
cidentia, intellectus autē ex
diuina reuelatione edocetur
de

de defectu substantiæ. Si ergò intellectus non haberet hanc reuelationem, deciperetur in hoc mysterio.

250 Dices: maius miraculum est, substantiam panis omninò desinere, quam ibi penetrari cum Christo, vel aliò miraculosè transferri; Ergò hoc videretur in dubio præsumendum. Sed negatur assumptum. Aliòquin pariter quando non apparet amplius lignum, deberemus lumine naturæ interpretari potiùs, illud remanere ibi spoliatum, accidentibus, vel aliò translatum esse, quàm omninò desuisse. Et ratio cur in nostro casu fiat minus miraculum, est, quia conseruatio rei sine vlla operatione includit duo contra

trà exigentiam naturæ; alterum est impeditio naturalium operationum, alterum est conseruatio rei frustra, & sine illo fine ad quem ordinatur à natura; Cum omne esse sit propter operari, & omnis actus primus propter aliquem actum secundum. Item translatio includeret duo contra naturam, impeditionem permanentiæ atque operationū debitarum in priore loco, & positionem indebitam ac modo supernaturali eiusdem rei in alio loco. Idcirco ex miraculo facto in nuptijs Canæ omnes ductu naturæ inferunt, aquam desisse non verò translata fuisse, vel occulta-
tam.

251 Et ratio a priori est;
quia

quia natura corporea non est instituta gratia sui, sed vt instrumentum deseruiens animæ spirituali vel per operationes illi vtilis, vel per species eius scientiam promouentes. Quare si ab aliquo corpore separaretur omne hoc emolumentum spoliando illud omni actione, & sensibilitate, eius conseruatio erit frustrâ, quod esset nouum miraculum, & sine vlla ratione. Debetur enim quidem naturæ intellectuali conseruatio corporum tum ad cognitionem, tum ad obsequium, sed his duobus sublatis debetur eorumdem desitio, ne alioquin careat iudicio sufficienti ad discernendum res durantes à deficientibus.

Ex

252 Ex his etiam colligitur, quomodo hæc definitio spectet ad fidem, ac proinde potuerit definiri à Tridentino. Cùm enim Deus, reuelando quòd *hoc* adæquatè identificatur cum suo corpore, præbeat nobis sufficiens fundamentum existimandi panem definere, videretur nos decipere si panem conseruaret absque eo quod nobis præberet vllum indicatiũ talis conseruationis.

253 Eamdem panis definitionem probat S. Thomas 3. p. q. 71. art. 2. in corpore per hanc ratiocinationem partim similem partim dissimilem præcedēti. Aliquod corpus potest esse de nouo in quopiam loco dupliciter, vel per motum

R lo.

localem, vel per conuersionem alterius rei in ipsum. Cum igitur constet, Christum esse in Eucharistia, & non per motū localem, fatendum est esse ibi per conuersionem illius rei, quę in eo loco antea existebat, hoc est, panis. Quę ratio quāquam plurimum agitata à posterioribus Scholasticis, tamen nobis probatur. Constat enim ex quadam anticipatione infusa lumine naturę, non dari creationem materię de nouo: quandoquidem Deus creauit ab initio tantū materię quantum exigebat hic ordo rerum: idque confirmatur ex Scriptura, nam hoc ut minimū significat illa verba, *requieuit Deus ab uniuerso opere quod patrarat*. Quocircā in nulla produ-

du.

ductione quantumuis miraculosa quispiam suspicatur novam creationem materiæ. Hoc posito, quoties res est in loco, vbi antea non erat, porrò vel est ibi per discessum à loco vbi antea erat; & id fit per motum localem; vel nō per discessum, & tunc vel formaliter, vel æquivalenter producitur. Cū enim totum esse corporis ordinetur ad agendum in res exteriores, perinde est quod vnus lapis sit in duplici loco, ac si duo lapides occuparent illa duo loca: præsertim quando corpus ita replicatur (quod contingit in casu nostro) vt per damnum acceptū in vno loco non lædatur in alio. Certè sub hac hypothese quisq. tanti faceret vnum adamantem, vel

R 2 vnum

vnum equum replicatū, quāti-
duos adamantes, vel duos e-
quos. Non idem contingit
in formis spiritualibus: quippe
earum esse ordinatur ad ope-
rationes immanentes, & in-
dependentes à loco: ac proin-
de non æquiuallenter duplicā-
tur per replicationem: ex qua
radice proueniunt multa di-
scrimina in ordine ad locum
inter res corporales, & spiri-
tuales. Cum ergò constet ex
fide, corpus Christi esse repli-
catum, ac proinde æquiuallent-
er de nouo productum, debe-
mus concedere potiùs con-
uersionem in ipsum illius cor-
poris, quod ibi antea existebat,
quàm æquiuallentem creatio-
nem de nouo planè ex nihilo.